

CZU: 343.535

[https://doi.org/10.52277/1857-2405.2021.1\(56\).09](https://doi.org/10.52277/1857-2405.2021.1(56).09)

DELIMITAREA INFRAȚIUNILOR LEGATE DE INSOLVABILITATE DE ALTE FAPTE PENALE/NEPENALE CONEXE

Vera URSU,
doctorand USM,
audient INJ, candidat la funcția de judecător
<https://orcid.org/0000-0002-6036-8187>

SUMAR

Prezentul articol vizează clarificarea aspectelor răspunderii penale pentru infracțiunile legate de insolvabilitate, din punct de vedere al delimitării acestora de alte fapte conexe. Pentru atingerea scopului menționat, autorul a identificat anumite fapte prejudiciabile care ar avea capacitatea de a crea confuzii, ca efect al similitudinii lor în raport cu infracțiunile incriminate la art. 252 și 253 Cod penal, iar analiza elementelor comparative s-a dovedit a fi inerentă în vederea stabilirii corelației și delimitării acestora. În urma studiului științific întreprins, au fost formulate unele reguli de calificare, ținându-se cont de specificul faptelor penale al infracțiunilor legate de insolvabilitate, fiind elaborate și propuse spre aplicare anumite îndrumări explicative care vizează faptele penale analizate.

Cuvinte-cheie: *infracțiuni legate de insolvabilitate, insolvabilitate intenționată, insolvabilitate fictivă, creditor, debtor, concurs, concurență, delimitare.*

Introducere

Esențial în procesul de calificare a unei infracțiuni, în corespundere cu o normă incriminatoare concretă, este identificarea și stabilirea semnelor faptei prejudiciabile săvârșite în raport cu semnele componenței de infracțiune, operațiune care contribuie la aplicarea corectă a legii penale.

Astfel, în corespundere cu prevederile alin. (1) art. 113 Cod penal al Republicii Moldova [3] (în continuare CP), se consideră calificare a infracțiunii determinarea și constatarea juridică a corespunderii exacte între semnele faptei prejudiciabile

DELIMITATION OF INSOLVENCY OFFENSES FROM OTHER RELATED CRIMINAL/NON-CRIMINAL ACTS

SUMMARY

This article aims to clarify the aspects of criminal liability for insolvency offenses, from the point of view of their delimitation from other related acts. In order to achieve the mentioned purpose, the author identified certain prejudicial actions that could have the capacity to create confusions as an effect of their similarity to the crimes provided for in art. 252 and 253 Penal Code of the RM, and the analysis of the comparative elements is necessary in order to establish their correlation and delimitation. Following the scientific study undertaken, some qualification rules were formulated taking into account the specifics of criminal acts of insolvency-related offenses, being developed and proposed for application some certain explanatory guidelines concerning the analyzed criminal facts.

Key-words: *crimes related to insolvency, intentional insolvency, fictive insolvency, creditor, debtor, bankruptcy, competition, delimitation.*

săvârșite și semnele componenței infracțiunii prevăzută de norma penală.

Totodată, legislatorul reglementează în continuare regulile de calificare în cazul concursului de infracțiuni (art. 114 CP) și, respectiv, în cazul concurenței normelor penale, cum ar fi: concurența dintre normele generale și speciale (art. 116 CP), concurența dintre norme speciale (art. 117 CP), concurența dintre o parte și un întreg (art. 118 CP).

Raționamentul reglementării regulilor de calificare legiferate în prevederile articolelor menționate mai sus a rezidat din imperativul de a distinge a unor fapte penale care se deosebesc între ele prin unul sau câteva semne constitutive și impune respectarea cu strictețe a regulilor instituite la art. 116-118 CP.

Probleme și discuții

Pentru a purcede în mod nemijlocit la analiza criteriilor de demarcare a infracțiunilor legate de insolvabilitate de alte fapte penale sau nepenale

conexe, urmează, cu titlu de introducere, să precizăm că aceste fapte socialmente periculoase sunt incriminate în Capitolul X CP și sunt constituite din infracțiunile de insolvabilitate intenționată (art. 252 CP) și infracțiunile de insolvabilitate fictivă (art. 253 CP).

În primul rând, este necesar să delimităm infracțiunile legate de insolvabilitate, una în raport cu cealaltă, iar, în acest sens, încercăm să identificăm criteriile de demarcație prin determinarea exactă a elementelor și semnelor componenței de infracțiune.

Așadar, referindu-ne la obiectul juridic special al infracțiunilor prevăzute la art. 252 CP, urmează să menționăm că acesta este format din relațiile sociale cu privire la corectitudinea onorării de către debitor (alin.(1) art. 252 CP) sau banca debitoare (alin. (2) art. 252 CP) a obligațiilor față de creditori, pe când obiectul juridic special al infracțiunilor prevăzute la art. 253 CP îl constituie relațiile sociale cu privire la temeinicia intentării unui proces de insolvabilitate, ceea ce, în opinia noastră, conturează un criteriu de demarcație după obiectul atentării protejat de legea penală.

Totodată, rămânând pe tărâmul elementelor obiective ale componenței de infracțiune, și anume - al laturii obiective, remarcăm tendința legislatorului de a atribui infracțiunilor legate de insolvabilitate o structură materială, ceea ce conturează indicarea momentului de consumare a acestora, producerea daunelor în proporții mari (alin. (1) art. 252 și alin. (1) art. 253 CP) și a daunelor în proporții deosebit de mari (lit. b) alin. (2) art. 252 și lit. b) alin. (2) art. 253 CP).

Însă, pe lângă aspectele comune pe care le înfățișează din punctul de vedere al urmărilor prejudiciabile ale laturilor obiective, atestăm existența unui semn facultativ, devenit obligatoriu prin voința legislatorului – ambianța infracțiunilor incriminate la art. 252 CP, ceea ce nu regăsim în cazul infracțiunii de insolvabilitate fictivă, și anume, în mod alternativ, fie desfășurarea procedurii de restructurare sau a procedurii falimentului, fie situația de prevedere a insolvabilității.

La acest capitol urmează să concretizăm că, în corespundere cu prevederile art. 2 al Legii insolvabilității nr. 149 din 29.06.2012 [6], procedura de restructurare este una dintre procedurile procesului de insolvabilitate, care se aplică debitorului și care presupune întocmirea, aprobarea, implementarea și respectarea unui plan complex de măsuri în vederea remedierii financiare și economice a debitorului și achitării datoriilor acestuia conform programului de plată a creanțelor; procedura falimentului, la rândul său, este procedură de insolvabilitate concursuală colectivă și egalitară care se

aplică debitorului în vederea lichidării patrimoniului acestuia pentru acoperirea pasivului.

Situația de „prevedere a insolvabilității” nu este definită de norma indicată *supra*, însă, din interpretarea art. 104 și 105 ale Legii nr. 149/2012, deducem existența unor anumiți indici din care ar rezulta sensul acesteia, și anume - înrăutățirea stării debitorului din punct de vedere economico-financiar, care se caracterizează prin prezența unor circumstanțe care, cu șase luni sau chiar doi ani precedenți înaintării cererii introductive, denotă că debitorul nu va avea posibilitatea să-și execute obligațiile asumate la scadență.

În aceeași ordine de idei, prezentăm una din spețele practicii judiciare, în care sunt ilustrativ redată acele inconveniente de calificare legală a infracțiunilor legate de insolvabilitate.

Astfel, „N. I. a fost condamnat pe motiv că, activând în calitate de director al SRL „A. D.” și al SRL „A.”, care sunt înregistrate ca plătitori de TVA, cu scopul de a evita plata TVA în bugetul național, a efectuat livrarea mărfii – laptelui în cantitate de 7.623.011 lei către SRL „A.” și nu a achitat datoria. Tot el, N.I., intenționat, având scopul de a evita plata datoriei formate în rezultatul tranzacției de vânzare-cumpărare în baza contractului nr.48/03 din 05.02.2008, conform căruia SRL „X”, în conformitate cu facturile fiscale SW 066040 din 20.02.2008 și SW 1026292 din 02.05.2008, a livrat SRL „A.D.” marfă îngrășămintă minerale la suma totală 1.097.090 lei. Astfel, fiind director al SRL „A.D.” și al SRL „A.”, știind că SRL „A.” are datorii față de SRL „A.D.” în sumă totală de 7.623.011 lei și faptul că lichidarea debitorului aduce la stingerea tuturor creanțelor față de creditori, s-a adresat către Judecătoria Economică cu cererea introductivă pentru a iniția procedura de lichidare a întreprinderii SRL „A.D.”. În rezultatul acțiunilor infracționale ale lui N. I., în bugetul public național nu au fost virăți bani în sumă de 982.089,71 lei, iar acțiunile lui N. I. au fost încadrate conform prevederilor art. 253 alin. (2) lit. b) Cod penal – insolvabilitatea fictivă, care a cauzat creditorului daune în proporții deosebit de mari” [4].

Ne exprimăm dezacordul în ceea ce ține de încadrarea juridică a faptelor comise de către N.I., iar circumstanțele din speță denotă că acțiunea de depunere a cererii introductive cu privire la intentarea procedurii de insolvabilitate nu are conotație infracțională, din motiv că nu sunt întrunite elementele componenței de infracțiune prevăzute la art. 253 CP, și anume - acțiunea de anunțare de către făptuitor a insolvabilității debitorului nu este falsă, din motivul preexistenței temeiului de insolvabilitate.

Cu toate acestea, urmează a fi verificată autenticitatea tuturor anexelor prezentate la cererea

de intentare a procesului de insolvabilitate, iar în cazul în care se va constata că acestea sunt false faptele săvârșite urmează a fi încadrate în corespundere cu prevederile art. 361 CP, adică „*Confecționarea, deținerea, vânzarea sau folosirea documentelor oficiale, a imprimatelor, ștampilelor sau sigiliilor false*”, iar fapta prejudiciabilă care a condus la crearea insolvabilității și cauzarea de daune în proporții deosebit de mari creditorilor urmează a fi încadrată în corespundere cu prevederile lit. b) alin.(2) art. 252 CP.

În același context, este indispensabil să precizăm despre lipsa posibilității existenței unui concurs ideal între infracțiunile incriminate la art. 252 și 253 CP.

În alt registru, trebuie de menționat că infracțiunea de insolvabilitate intenționată comportă unele similitudini cu anumite fapte socialmente periculoase, inserate în Capitolul VI din legea penală, și anume - este oportun a specifica infracțiunile de escrocherie (art. 190), delapidarea averii străine (art. 191), cauzarea de daune materiale prin înșelăciune sau abuz de încredere (art. 196), distrugerea sau risipirea bunurilor băncii de către administratorul acesteia în procesul de administrare (art. 197 alin.(3)).

Pentru a fi justificată opțiunea de a aduce în lumină importanța demarcării infracțiunii de insolvabilitate intenționate de unele infracțiuni contra patrimoniului, trebuie să indicăm asupra momentului în care aceste infracțiuni se consumă și/sau se epuizează, și anume: este vorba de survenirea consecințelor prejudiciabile sub forma unor daune care pot fi evaluate din punct de vedere financiar, iar năzuința făptuitorului de a-și majora cuantumul patrimoniului propriu din contul victimei poate crea confuzii în aprecierea organului abilitat cu aplicarea legii penale, din punct de vedere al normei penale pertinente.

Cu toate acestea, legislatorul nu întâmplător a evitat să includă infracțiunile legate de insolvabilitate în categoria infracțiunilor contra patrimoniului, reieșind din valorile sociale care sunt lezate în urma comiterii acestor fapte socialmente periculoase, fiind vorba, în mod generic, de relațiile social-economice, iar din acest raționament s-ar profila și un deziderat - de a atribui statut de victimă a infracțiunilor legate de insolvabilitate, fără echivoc, și persoanei juridice împotriva căreia făptuitorul își îndreaptă acțiunile prejudiciabile de creare a stării de insolvabilitate, și nu doar a creditorului căruia i-au fost cauzate daune materiale prin infracțiune.

Pe de altă parte, nu întotdeauna atunci când, în mod subsecvent, sunt lezate relațiile social-economice, ca urmare a derulării activității infracționale,

acestea pot fi inserate în categoria infracțiunilor legate de insolvabilitate, iar la acest segment, de cele mai multe ori, trebuie să apelăm la modalitățile doctrinare de calificare a intenției infracționale, la care se raportează intenția inițială și supravenită, precum și intenția determinată și cea nedeterminată.

Astfel, în ipoteza săvârșirii, pe parcursul unei perioade relativ îndelungate, cu intenție unică, a două sau mai multor acte infracționale identice, nu este exclus ca, inițial, înainte de constatarea judecătorească a stării de insolvabilitate, făptuitorul să intenționeze să comită una dintre infracțiunile prevăzute la art. 190, 191, 327, 335, 360, 361 sau altele din Codul penal. Pe parcursul săvârșirii uneia dintre aceste infracțiuni, înrăutățirea stării economico-financiare a debitorului poate condiționa prevederea insolvabilității de către făptuitor. La rândul său, această anticipare a evoluției evenimentelor, ce urmează să se producă, este cea care prefigurează supravvenirea, transformarea intenției infracționale. Această transformare se produce după constatarea judecătorească a stării de insolvabilitate, dar până la consumarea ultimului act infracțional. Intenția supravenită se exprimă în intenția de a săvârși una dintre infracțiunile specificate la art. 252 CP [7, p. 545-546].

Ne raliem la opinia exprimată mai sus, reieșind din faptul că raționamentul redat clarifică particularitățile și necesitatea studierii aspectului subiectiv, lăuntric, care determină atitudinea făptuitorului în săvârșirea infracțiunii, cu precădere impetuzitatea evidențierii laturii subiective este determinată de particularitatea tragerii la răspundere penală doar pentru faptele săvârșite cu vinovăție.

În asemenea circumstanțe, posibilitatea înfățișării intenției în modalitatea nenormativă de intenție supravenită este determinantă în cazul prevederii insolvabilității ca modalitate a aprecierii ambianței infracțiunii.

În aceeași ordine de idei, în opinia altor autori [5, p. 166], între escrocherie și insolvabilitatea fictivă există anumite asemănări: atât în primul caz cât și în cel de-al doilea caz este vorba despre o fraudă orientată spre stabilirea unor raporturi de încredere între făptuitor și persoana care este proprietarul sau posesorul legal al bunurilor; această fraudă are ca scop cauzarea de prejudicii materiale unei alte persoane. În cazul insolvabilității fictive, debitorul, în pofida promisiunii sale de a-și onora obligațiile față de creditorii, săvârșește fraude sub formă de declarare intenționat falsă a insolvabilității sale. În această situație, scopul se exprimă în inducerea în eroare a creditorilor pentru a obține anumite avantaje de ordin patrimonial.

Într-adevăr, *prima facie*, acea inducere în eroare, creată sau menținută de făptuitor în scopul obține-

rii unor foloase patrimoniale, ar genera survenirea unor dileme în aprecierea comportamentului infracțional și, succesiv, în stabilirea componenței de infracțiune care asigură cel mai exact fapta săvârșită.

Urmează să precizăm că acțiunea de a induce în eroare în cazul infracțiunii de insolvabilitate fictivă are loc, în principal, în fața instanței de judecată care urmează să examineze cererea cu privire la insolvabilitate falsă și înscrisurile false și să emită hotărârea cu privire la intentarea procesului de insolvabilitate, însă, după caz, atunci când este vorba de faptele comise împotriva patrimoniului, de cele mai dese ori, făptuitorul interacționează direct cu victima, inducând-o în eroare.

Totodată, este important să subliniem că infracțiunea de escrocherie este o normă generală în raport cu infracțiunile legate de insolvabilitate, ultimele reprezentând cazuri particulare ale faptelor infracționale. Pe cale de consecință, fie în prezența ambianței descrise *supra* (art. 252 CP), fie în prezența circumstanței de notificare de către făptuitor a insolvabilității debitorului (art. 253 CP), urmează să fie aplicată una din normele speciale.

În aceeași ordine de idei, apreciem posibilitatea existenței tentativei la una din infracțiunile legate de insolvabilitate, spre exemplu - în situația prevederii insolvabilității, care se dovedește a fi fără efect, din cauza neconstatării de către instanța de judecată a acestei stări, soluția de calificare urmând a fi art. 27 și art. 252 CP.

Pe de altă parte, în opinia lui V. Stati [7, p. 560], dacă actele necesare intentării procesului de insolvabilitate nu sunt perfectate conform regulilor stabilite în Legea insolvabilității, fapta poate fi privită ca tentativă la una din infracțiunile prevăzute la art. 190 CP.

Totuși, urmează a fi reținută o altă încadrare juridică, în ipoteza în care făptuitorul depune cerere de intentare a insolvabilității în instanța de judecată competentă, având intenția să declare insolvabilitatea fictivă a persoanei juridice debitor, în prezența scopului special de a induce în eroare a creditorilor, însă, din cauza lipsei cunoștințelor specifice despre forma cererii de intentare a insolvabilității, precum și a anexelor care urmează s-o însoțească, depunerea cererii cu privire la intentarea procesului de insolvabilitate se finisează cu o încheiere de restituire a acesteia. În asemenea circumstanțe, suntem în prezența tuturor temeiurilor de a încadra faptele comise ca tentativă la una din infracțiunile prevăzute de art. 253 CP.

Rămânând pe tărâmul infracțiunilor contra patrimoniului, este inevitabil să nu trecem în revistă și infracțiunea prevăzută la art. 197 alin. (3) CP, în care se incriminează distrugerea sau risipirea bunurilor băncii de către administratorul acesteia în

procesul de administrare, infracțiune care urmează a fi delimitată de cea prevăzută la alin. (3) art. 252 CP, adică cauzarea insolvabilității băncii, prin acțiuni sau inacțiuni intenționate ale administratorului acesteia, inclusiv prin efectuarea cheltuielilor excesive, vinderea activelor băncii la un preț sub valoarea reală a acestora, asumarea obligațiilor nerezonabile, angajarea în relații de afaceri cu o persoană insolvabilă, omiterea colectării creanțelor băncii la scadență sau în orice alt mod contrar bunei administrări, care diminuează intenționat patrimoniul băncii.

Necesitatea delimitării normelor expuse survine ca urmare a existenței unor puncte de convergență, care s-ar rezuma, în principal, la calitatea specială a subiectului infracțiunilor, cea de administrator al băncii, noțiune pe care legea penală, în art. 134¹³ CP, a încercat s-o definească, făcând trimitere la prevederile Legii instituțiilor financiare nr. 550-XIII din 21 iulie 1995, care, de altfel, au fost abrogate, inclusiv în partea definirii noțiunii de administrator al băncii, respectiv - funcționalitatea acestei norme a fost subminată, fiind impetuoasă intervenția legislatorului pentru a înlătura discrepanțele sesizate.

Totodată, unele particularități comune ale obiectului material al infracțiunilor deduse analizei s-ar contrapune în ipoteza existenței unui obiect material al infracțiunii prevăzută la alin. (3) art. 252 CP, din motiv că fapta incriminată la alin. (3) art. 197 CP are ca obiect material bunurile băncii și, firește, ambianța infracțiunii, ca semn obligatoriu al laturii obiective, dar care cunoaște particularități distincte, dar nu mai puțin important este aspectul subiectiv, caracterizat prin vinovăție sub formă de intenție directă sau indirectă.

Cu toate acestea, infracțiunile confruntate cunoscut și suficiente aspecte care le deosebesc, în special acestea se particularizează prin următoarele: 1) obiectul juridic special - în cazul infracțiunii prevăzută la alin. (3) art. 252 CP, acesta îl constituie relațiile sociale cu privire la corectitudinea onorării de către banca debitoare a obligațiilor față de creditorii, iar în ipoteza incriminată la alin. (3) art. 197 CP, obiectul juridic special îl formează relațiile sociale cu privire la substanța, integritatea și potențialul bunului asupra căruia se exercită influență nemijlocită infracțională; 2) victima infracțiunii de la alin. (3) art. 252 CP este creditorul unei bănci, iar a celei de la art. 197 alin. (3) CP este banca bunurile căreia au fost risipite sau distruse; particularitățile distincte ale acțiunii prejudiciabile, precum și ambianța distinctă - pe de o parte, procesul de administrare a băncii reprezintă ambianța de săvârșire a infracțiunii specificate la alin. (3) art. 197 CP RM, pe de altă parte, desfășurarea procesului de lichidare silită a

băncii sau situația de prevedere a insolvenței băncii - constituie ambianța de săvârșire a infracțiunii stipulate la alin. (3) art. 252 CP.

Urmează să reținem că admitem ipoteza existenței unui concurs real între infracțiunile prevăzute la art. 197 alin. (3) CP și art. 252 alin. (3) CP, dar excludem posibilitatea unui concurs ideal, or, săvârșirea de către făptuitor a unei acțiuni care întrunește elementele mai multor infracțiuni aflate în coraport de parte-întreg presupune reținerea la calificare doar a normei care cuprinde în întregime toate semnele faptei prejudiciabile săvârșite la caz - art. 252 alin. (3) CP.

În alt registru, trebuie de menționat că legislatorul, în Capitolul X al Codului penal, a specificat, printre altele, în calitate de urmări prejudiciabile a unor infracțiuni, acțiunile prejudiciabile care au condus la insolvența persoanei juridice, cum ar fi a băncii, instituției financiare, asociației de economii și împrumut, organizației financiare ne-bancare sau asiguratorului (art. 239 alin. (2) lit. b), art. 239¹ alin.(3), art. 245⁹ alin. (2)) sau la intentarea procesului de insolvență a acestor entități (art. 245⁵ alin.(2), art. 245⁶ alin.(2), art. 245⁸ alin.(2)).

În acest caz, sesizăm existența unui raport de parte-întreg între normele expuse mai sus și prevederile art. 252 CP. În consecință, în acord cu regula fixată la art. 118 CP, aplicarea răspunderii în conformitate cu norma care cuprinde în întregime toate semnele faptei prejudiciabile exclude calificarea suplimentară, potrivit art. 252 CP.

Totodată, atestăm existența unor cazuri particulare, în situația în care se cauzează insolvența băncii, prin acțiunile sau inacțiunile intenționate ale administratorului acesteia, inclusiv prin efectuarea cheltuielilor excesive, vinderea activelor băncii la un preț sub valoarea reală a acestora, asumarea obligațiilor nerezonabile, angajarea în relații de afaceri cu o persoană insolventă, omiterea colectării creanțelor băncii la scadență sau în orice alt mod, contrar bunei administrări, care diminuează intenționat patrimoniul băncii.

În asemenea ipoteze, răspunderea penală se va aplica în corespundere cu prevederile art. 252 alin. (3) CP, și nu a altei norme din Codul penal.

În altă ordine de idei, la aplicarea răspunderii conform art. 253 alin. (1) CP nu urmează a fi reținută norma incriminată la art. 352¹ și 361 CP, ținând cont că ultimele constituie norme generale, în raport cu art. 253 alin.(1) CP, respectiv - regulile de calificare indicate la art. 116 CP impun o asemenea soluție.

În continuarea studiului întreprins urmează să abordăm și oportunitatea disocierii infracțiunilor specificate la art. 252 și 253 CP de infracțiunea de evaziune fiscală a întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor (art. 244 CP), reieșind din rațio-

amentul că făptuitorul, în realizarea intenției infracționale de a crea/agrava sau de a declara în mod fals insolvența debitorului, se poate contrapune cu fapta prejudiciabilă a infracțiunii de evaziune fiscală în aspectul ce ține de includerea în documente contabile, fiscale sau financiare a unor date denaturate privind veniturile sau cheltuielile care nu au la bază operațiuni reale ori care au la bază operațiuni ce nu au existat.

Cu toate acestea, în cazul infracțiunii indicate la art. 244 CP, prezența scopului special de neachitare la bugetul public național a impozitului, a taxei prevăzute de Codul fiscal, a contribuției de asigurări sociale de stat obligatorii etc. conturează relațiile sociale ocrotite de lege împotriva acestor fapte prejudiciabile, acestea fiind relațiile sociale cu privire la formarea bugetului public național pe calea îndeplinirii de către întreprinderile, instituțiile sau organizațiile contribuabile a obligațiilor fiscale, iar, datorită specificului său, această infracțiune nu are victimă, însă calitatea de creditor o poate avea statul.

În consecință, apreciem că între infracțiunile legate de insolvență și cele legate de evaziune fiscală există o concurență de normă generală (art. 244 CP) – normă specială (art. 252 sau 253 CP), iar respectând regula fixată la art. 116 CP, urmează a fi aplicată doar norma specială.

Dacă făptuitorul, pe lângă faptul că folosește (prin prezentarea în instanța de judecată) actele false prin care se anunță insolvența debitorului, le mai și confecționează și/sau le deține (având la acel moment intenția să le folosească ulterior prin a le depune în instanța de judecată), nu va fi necesară calificarea suplimentară conform art. 361 CP. Or, în condițiile descrise, confecționarea și/sau deținerea actelor false prin care se anunță insolvența debitorului, dacă se urmărește folosirea ulterioară a acestora prin a le depune în instanța de judecată, reprezintă nu altceva decât pregătirea de infracțiunea prevăzută la alin.(1) art. 253 CP. În ipoteza în care o persoană confecționează și/sau deține actele false prin care se anunță insolvența debitorului, pentru ca acestea să fie folosite (prin prezentarea în instanță) de către o altă persoană, prima dintre aceste persoane va răspunde pentru complicitate la infracțiunea specificată la alin. (1) art. 253 CP. Nici în acest caz nu va fi necesară calificarea suplimentară conform art. 361 [7, p. 560].

În altă ordine de idei, consemnăm că în Codul contravențional [2] este prevăzută răspunderea pentru încălcarea legislației cu privire la insolvență, manifestată prin: nedepunerea de către debitor a cererii introductive, dacă există unul din temeiurile de intentare a procesului de insolven-

bilitate; depunerea de către debitor a cererii de intentare a procesului de insolvabilitate fictivă; tănuirea de administratorul provizoriu a documentelor activității economice și a documentelor de evidență contabilă; publicarea ori divulgarea în alt mod a informațiilor privind insolvabilitatea debitorului până la data intentării procesului de insolvabilitate; depunerea de către o persoană, în mod intenționat, fără existența unui temei de insolvabilitate, a cererii de intentare a procesului de insolvabilitate contra debitorului pentru a aduce prejudicii reputației comerciale a acestuia (art. 288 Cod contravențional).

În acest sens, remarcăm că corespondent al alin.(1) art. 252 și alin.(1) art. 253 CP este art. 288 din Codul contravențional.

Se poate menționa că, în acest caz, criteriul de delimitare îl constituie gradul de pericol social al faptei, având la bază mărimea daunelor produse, ceea ce presupune că, pentru a fi aplicabil alin.(1) art. 252 sau alin.(1) art. 253 din Codul penal, este necesar ca prin fapta prejudiciabilă să se cauzeze un prejudiciu sub forma daunelor în proporții mari, care, în corespundere cu art. 126 CP, reprezintă un prejudiciu mai mare de 20 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei.

Concomitent, art. 288 din Codul contravențional prevede și răspunderea pentru depunerea unei cereri fictive de intentare a procesului de insolvabilitate, având la bază un scop special, și anume - de a aduce prejudicii reputației comerciale a debitorului împotriva căruia a fost depusă cererea de intentare a procesului de insolvabilitate.

Astfel, chiar dacă mărimea daunelor cauzate în urma săvârșirii faptei de anunțare falsă a insolvabilității debitorului depășește daunele în proporții mari, însă făptuitorul a urmărit scopul de a aduce prejudicii reputației comerciale a debitorului, răspunderea se va aplica în baza art. 288 din Codul contravențional, și nu a art. 253 alin.(1) din Codul penal, reieșind din faptul că norma penală nu asimilează, sub aspectul laturii subiective, existența scopului special indicat.

De asemenea, nu în ultimul rând, Legea nr. 149/2012 reglementează în art. 33 dreptul debitorului de a fi despăgubit, în cazul în care împotriva acestuia a fost depusă o cerere de intentare a procesului de insolvabilitate, fără existența unui temei.

Totodată, Legea nr. 149/2012 în Capitolul XIII instituie răspunderea membrilor organelor de conducere ale debitorului pentru faptele care au cauzat sau agravat starea de insolvabilitate, ceea

ce, în esență, reprezintă o categorie a răspunderii civile delictuale, care poate surveni în cazul în care se întrunesc condițiile necesare, adică fapta ilicită, prejudiciul, legătura causală între faptă și prejudiciu, inclusiv vinovăția.

Aplicarea față de persoanele responsabile a sancțiunilor civile nu exclude tragerea la răspundere penală sau contravențională, în acest caz neîncălându-se principiul *non bis in idem*. Condiția sine qua non pentru a atrage răspunderea organelor de conducere este ca acestea să fi săvârșit faptele care au contribuit la starea de insolvență a debitorului cu intenție [1, p. 837].

În concluzie, putem afirma că infracțiunile legate de insolvabilitate dețin trăsături specifice care necesită a fi scoase în evidență și luate în considerație la calificarea infracțiunilor, particularizându-se, în special, prin ambianța săvârșirii acestora, calitatea specială a subiectului, precum și, în unele cazuri, existența scopului special.

În principal, urmarea prejudiciabilă este criteriul esențial de demarcație între ilicitul penal și cel contravențional în materia faptelor socialmente periculoase legate de insolvabilitate, iar aplicarea răspunderii subsidiare față de membrii organelor de conducere ale debitorului pentru faptele care au cauzat sau agravat starea de insolvabilitate nu exclude tragerea la răspundere penală sau contravențională.

Referințe bibliografice:

1. Adam I., Adam A.R. *Codul insolvenței, Titlul II. Procedura insolvenței (art. 1-5, 38-196, 197-203). Comentarii și explicații*. București: C.H. Beck, 2016. 938 p.
2. Codul contravențional al Republicii Moldova. Nr. 218 din 24.10.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 78-84.
3. Codul penal al Republicii Moldova. Nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr.72-74.
4. Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 07 martie 2017. Dosar nr. 1ra-25/2017. http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=8281 (vizitat 02.02.2021)
5. Lebedinschi A. *Răspunderea penală pentru insolvabilitatea fictivă*. Teză de doctor. Chișinău, 2018. 206 p.
6. Legea insolvabilității. Nr. 149 din 29.06.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr. 193-197.
7. Stati V. *Infracțiuni economice. Note de curs*. Ediția a III-a, revizuită și actualizată până la data de 1 mai 2019. Chișinău: CEP USM, 2019. 600 p.

